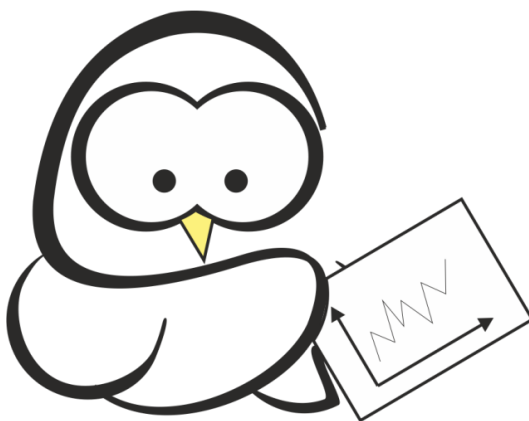

Globalizacja

Wiedza o gospodarce

2013

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Zachodniopomorska
Szkoła Biznesu
w Szczecinie

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Spis treści

1. Wstęp.....	3
2. Procesy globalizacji najczęściej ujmuje się w wymiarze:	3
3. Centra gospodarcze na świecie	4
4. Centra finansowe na świecie	5
5. Koncentracja kapitału, fuzje	9
6. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne (BIZ).	10
7. Skutki globalizacji	11
8. Koszty globalizacji	12
9. Podsumowanie.....	12
10. Literatura	13

Globalizacja

1. Wstęp

Podczas tej lekcji dowiesz się, co to jest **globalizacja** oraz w jaki sposób procesy globalizacji wpływają na konkurencyjność gospodarek poszczególnych państw. W tym miejscu warto zauważyć, że globalizacja zyskała na znaczeniu w drugiej połowie XX wieku, kiedy tempo zastosowania najnowszych osiągnięć naukowych w codziennym życiu osiągnęło poziom dotąd nigdy niespotykany. Zaobserwowano także łatwość komunikacji i szybkość porozumiewania się ludzi na wielkie odległości. Wywołało to szereg procesów w sferze nauki, kultury i gospodarki obejmujących cały obszar kuli ziemskiej, całą społeczność ludzką, określaną wspólnym mianem globalizacji.

Jeśli zatem globalizacja jest tak znaczącym procesem, to warto przybliżyć jej istotę i zrozumieć, na czym polega.

Pewne małżeństwo z Polski pojechało z dziećmi do Pragi. Po całonocnym spacerze wszyscy poczuli wielki głód. Gdzie tu pójść? „Nie znamy żadnych restauracji, w których można niedrogo i smacznie zjeść i jednocześnie zaspokoić kulinarne upodobania dzieci”. Wybrali KFC. Niezależnie od kraju wiadomo, czego można się tam spodziewać.

Pokazany przykład to tylko jeden z aspektów globalizacji. Pojęcie to jest coraz częściej używane w kontekście różnych procesów zachodzących w skali makroregionalnej.

1. Globalizacja jest procesem, w którym integrują się krajowe i regionalne rynki, tworząc jeden rynek.
2. Globalizacja rozumiana jest także jako unifikacja, upodobnienie się pod względem kulturowym, gospodarczym.
3. Globalizacja jest to postępująca integracja gospodarek narodowych,
4. dokonująca się w rezultacie rozwoju handlu oraz zwiększania strumieni finansowych.
5. Globalizacja to proces stopniowego zaniku granic gospodarczych.
6. Globalizacja to proces, w wyniku którego rynki krajowe oraz procesy wytwórcze stają się coraz bardziej powiązane poprzez wymianę towarów i usług oraz poprzez przepływ kapitałów oraz technologii.

Początkowo, jeszcze w latach 80. ubiegłego wieku, globalizacja dla ekonomistów znaczyła tyle, co rosnąca integracja rynków. Scalanie jest możliwe jest dzięki swobodnemu przepływowi zasobów, wiedzy i informacji między krajami.

Obecnie pojęcie to odnoszone jest do wielu aspektów życia społecznego i gospodarczego.

2. Procesy globalizacji najczęściej ujmuje się w wymiarze:

- gospodarczym,
- ekonomicznym,
- społeczno-kulturowym,
- technologicznym,
- politycznym,
- ekologicznym.

KTOŚ POWIEDZIAŁ:

„Żadne państwo nie jest w stanie działać mądrze jednocześnie w każdej części globu przez cały czas.”

Henry Alfred Kissinger

amerykański polityk i dyplomata

Procesy globalizacyjne są następstwem różnych czynników, takich jak:

- postęp technologiczny (np. telekomunikacja),
- łączenie się państw w organizacjach międzynarodowych,
- rozwój kulturalny, społeczny,
- ogólnodostępna nauka języków obcych (język angielski),
- wspólne międzynarodowe działania: ONZ, akcje charytatywne, przedsięwzięcia ekologiczne,
- rozwój transportu, spadek kosztów transportu i komunikacji, obniżka cen za połączenia lotnicze i rozmowy telefoniczne,
- otwarcie granic, rynków zbytu.

W przypadku państw zrzeszonych w Unii Europejskiej jest to dodatkowo swobodny przepływ kapitału, towarów i ludzi.

Jedną z przyczyn globalizacji w sferze gospodarczej jest przekształcanie gospodarek niektórych krajów z centralnie planowanych na wolnorynkowe.

Zmiany gospodarcze doprowadziły do liberalizacji handlu i transferu kapitału oraz przepływu informacji w skali ogólnoswiatowej, co w dalszej konsekwencji wpłynęło na rozwój procesu ujednolicania światowego rynku.

Liberalizacja związana jest z otwieraniem się rynków narodowych na wolny handel i przepływ dóbr, ludzi i kapitałów. Sprzyja temu minimalizacja i usuwanie cel oraz barier pozataryfowych (np. ograniczeń ilościowych) w handlu międzynarodowym. Przejawem liberalizacji jest na przykład obniżanie cel.

Procesy globalizacyjne oraz integrację krajów członkowskich na poziomie gospodarczym i prawnym wspiera Komisja Europejska. Ważną rolę odgrywa też Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD – ang. Organization for Economic Co-operation and Development) Jej głównym celem jest promowanie rozwoju światowego handlu.

3. CENTRA GOSPODARCZE NA ŚWIECIE

Procesy globalizacyjne nie pozostały bez wpływu na zmianę układu głównych ośrodków życia gospodarczego. Przez ośrodki życia gospodarczego należy rozumieć centra produkcji, handlu i inwestycji.

O ile jeszcze przed dwudziestoma laty prym w gospodarce wiodły Stany Zjednoczone i niektóre kraje europejskie, o tyle dzisiaj nie można mówić o tak jednoznacznym podziale.

Niemniej jednak najliczniejszą i najważniejszą grupę stanowią kraje członkowskie Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD – ang. Organization for Economic Co-operation and Development).

Założycielami OECD było 20 wysokorozwiniętych krajów Europy i Ameryki, między innymi: Austria, Belgia, Francja, Niemcy, Włochy, Holandia, Wielka Brytania, Kanada i Stany Zjednoczone. Konwencję w sprawie utworzenia OECD podpisano w 1960 roku.

Globalizacja

W następnych latach dołączały kolejne kraje uprzemysłowione, m.in.: Japonia, Finlandia, Czechy, Polska, Korea Południowa. Obecnie OECD liczy 34 członków.

Kraje te uznawane są za najbardziej rozwinięte gospodarczo na świecie. **O ich przewadze konkurencyjnej decydują przede wszystkim:**

- podobieństwo w zakresie funkcjonowania gospodarki rynkowej,
- rozwój rynków eksportowych,
- bogate zasoby kapitału intelektualnego,
- podejmowane działania w zakresie innowacyjności, również technologicznej.

Źródło: <http://www.oecd.org>.

4. CENTRA FINANSOWE NA ŚWIECIE

O globalizacji rynków finansowych mówi się w kontekście szybkich przepływów finansowych pomiędzy rynkami finansowymi różnych krajów świata. Obecnie na skalę światową świadczone są usługi bankowe, ubezpieczeniowe i usługi funduszy inwestycyjnych. Swobodny przepływ kapitału wyraża się w dostępie do kredytów oraz papierów wartościowych.

Tradycje gospodarcze oraz polityka niektórych państw spowodowały wykształcenie się centrów finansowych w niektórych aglomeracjach.

Według różnych rankingów – bazujących głównie na analizie takich czynników, jak: atrakcyjność inwestycyjna, przepisy prawa, kwalifikacje pracowników, wartość transakcji oraz stawki procentowe w bankach działających w danym mieście – w okresie kilku ostatnich lat najważniejszymi centrami finansowymi na świecie są: Londyn, Nowy Jork, Hongkong, Singapur, Szanghaj, Tokio, Chicago, Zurich, San Francisco i Toronto.

W Europie Środkowej i Wschodniej najważniejszymi centrami są: Praga i Warszawa.

Światowe Centrum Finansowe w Szanghaju, <http://www.transazja.pl>

Globalizacja

Centra finansowe zaczynają koncentrować się na Wschodzie. Rozwojowi gospodarczemu Chin towarzyszą zabiegi chińskiego banku centralnego mające na celu również koncentrację kapitału. Daje to możliwość wpływania na rynki finansowe świata, ugruntowując pozycję gospodarczą tego kraju.

Przyjrzyjmy się teraz niektórym procesom globalizacyjnym. Zaczniemy od zagadnień ekonomicznych.

ZAGADNIENIE 1

Wielość, rozległość i głębokość powiązań handlowych i finansowych między przedsiębiorstwami i państwami

Czy zastanawiałeś(-aś) się kiedyś, gdzie produkowany jest popularny iPhone 4?

Główni producenci komponentów do iPhone'a.,

Kraj	Producent	Koszty wytworzenia komponentu [USD]
Tajwan	Largan Precision, Wintek	20,75
Niemcy	Dialog, Infineon	16,08
Korea	LG, Samsung	80,05
Stany Zjednoczone	Broadcom, Cirrus Logic, Intel, Skyworks, Texas Instruments, TriQuint	22,88
Inne	Inni	47,75
Łącznie		187,51

Źródło: A. Zielińska-Głębocka, *Współczesna gospodarka światowa. Przemiany, innowacje, kryzysy, rozwiązania regionalne*, Warszawa 2012, s. 83.

Największa wartościowo produkcja składowych elementów „amerykańskiego” wynalazku odbywa się w Korei Południowej.

Przesuwanie przez producenta dóbr finalnych części produkcji z łańcucha procesu produkcyjnego poza własną firmę określa się mianem outsourcingu. Jeśli jest to produkcja przesunięta za granicę, mówimy o outsourcingu zagranicznym. Jeśli zaś producent przesunął część produkcji za granicę, ale w ramach własnych struktur organizacyjnych, jest to offshoring.

Cechą charakterystyczną globalizacji jest fragmentacja procesu produkcyjnego. Wiele przedmiotów, które kupujemy, zostało wytworzonych z części, materiałów i komponentów powstałych w różnych krajach.

Podziałowi procesu produkcji sprzyjają:

- niższe koszty produkcji, zwłaszcza tańszy koszt pracy,
- obniżenie kosztów transportu, głównie lotniczego i morskiego,
- spadek cen rozmów telefonicznych.

Międzynarodowy podział procesów produkcyjnych jest szczególnie zauważalny w sektorze ICT i przemyśle samochodowym.

ZAGADNIENIE 2

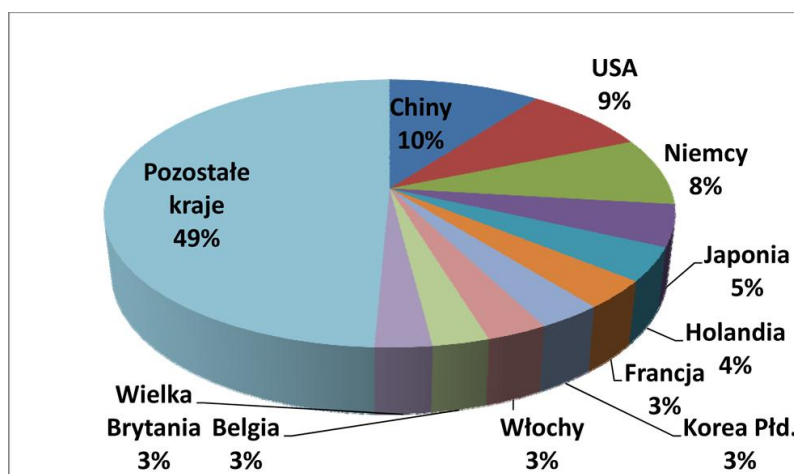
Zmiany w strukturze handlu światowego

Umiejscowienie procesów produkcyjnych stało się bodźcem dla dynamicznego rozwoju Chin. Od kilku lat obserwuje się tam wysokie tempo rozwoju gospodarczego. Chiny są liderem w produkcji wielu rodzajów dóbr, np. wyrobów tekstylnych, butów, zabawek, odtwarzaczy DVD.

Inwestycje w infrastrukturę powodują, że są też największym na świecie producentem stali. Według Światowego Stowarzyszenia Stali w 2009 roku wyprodukowały niemal połowę światowej produkcji, podczas gdy w 1990 plasowały się dopiero na czwartym miejscu.

Chiny są obecnie drugim na świecie producentem statków, ustępując jedynie Korei Południowej, ale zamierzają zdobyć prymat, budując największą na świecie stocznię w Szanghaju. Wkład ChRL w światową produkcję przemysłową wzrósł w latach 1980–2010 z poziomu ok. 4% do blisko 20%. Z tego względu Chiny mają opinię „fabryki świata”.

Obecnie są niekwestionowanym liderem eksportu.

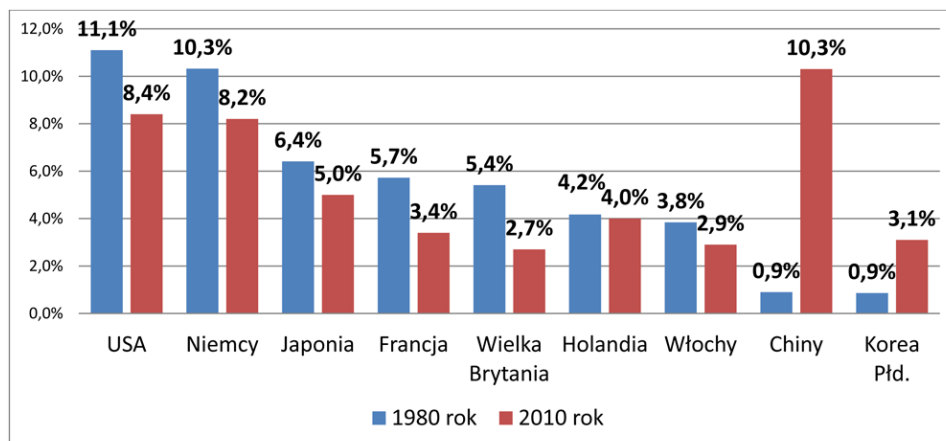
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UNCTADstat.

Jeszcze przed 30 laty Chiny nie były znaczącym graczem, a pozycję lidera miały Stany Zjednoczone oraz Niemcy. Oba te kraje – mające silnie rozwinięte gospodarki – nadal mają znaczny udział w strukturze eksportu, choć zmniejszył się on na rzecz Chin oraz krajów rozwijających się (np. Korea Południowa).

Miernikiem tendencji rozwojowych gospodarek jest nie tylko wielkość eksportu, ale także udział w tworzeniu światowego PKB. Bazując na takim wskaźniku, ekonomiści wyróżnili kraje BRIC. Skrót pochodzi od nazw: Brazylia, Rosja, Indie i Chiny. Kraje te w 2010 roku dostarczyły łącznie 25% światowego PKB, przy czym największy udział miały Chiny – na poziomie 13,6%, a następnie Indie – 5,5%. Gospodarki tych krajów określa się mianem rynków wschodzących. Potencjałem Indii jest rolnictwo, przemysł wydobywczy, przemysł maszynowy i filmowy.

Globalizacja

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UNCTADstat.

ZAGADNIENIE 3

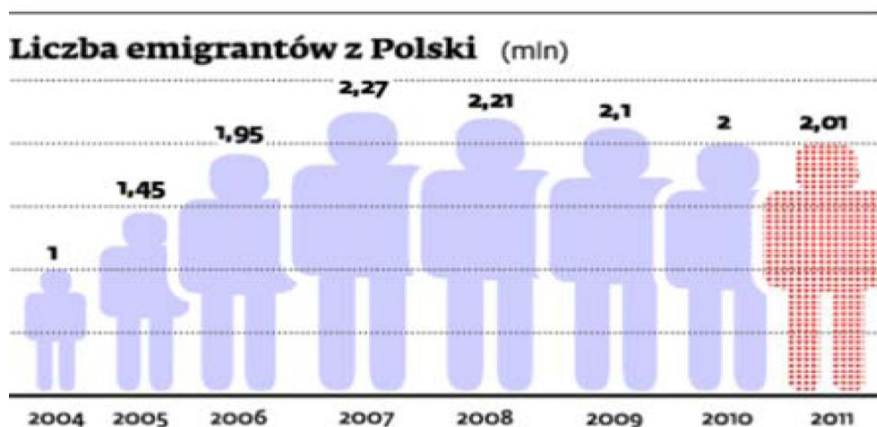
Swoboda przepływu osób – migracje zarobkowe

Ludzie przenoszą się do innych krajów w poszukiwaniu lepiej płatnej pracy i lepszych warunków życia.

Dla Polaków szczególnie ważne było otwarcie rynków pracy w Unii Europejskiej. Szacuje się, że obecnie poza granicami kraju pracuje około 2 mln Polaków.

Przed akcesją głównym kierunkiem wyjazdów były Niemcy. Po 2004 roku Polacy zaczęli tłumnie wyjeżdżać do Wielkiej Brytanii. Kraj ten jako jeden z pierwszych otworzył rynek pracy bez ograniczeń, podobnie jak Irlandia. Liczbę wyjeżdżających osób obrazuje rysunek poniżej.

Migracje zarobkowe, mimo że są sposobem na podniesienie stopy życiowej albo podreperowanie domowego budżetu, mają swoje konsekwencje. Rozłąka prowadzi do osłabienia więzi rodzinnych, do utraty kontaktu z dziećmi, partnerami, często jest powodem rozwodów. Osoby wjeżdżające za granicę do pracy przeżywają stres związany ze zmianą miejsca pracy, sposobu pracy i środowiska życia.

Źródło: <http://serwisy.gazetaprawna.pl>.

ZAGADNIENIE 4

Unifikacja kultury

Dziedziny, takich jak muzyka, film, teatr i sztuka, stają się do siebie podobne we wszystkich częściach świata. Poruszają problemy całego świata i są zrozumiałe dla coraz większej publiczności. Unifikacja polega na kreowaniu określonych wzorców zachowań społeczności globalnej. Wszyscy ubieramy się prawie tak samo, jemy prawie to samo – hamburgery albo chińszczyznę, pijemy coca-colę, słuchamy podobnej muzyki, czytamy książki o Harrym Potterze, oglądamy te same amerykańskie filmy.

Najczęściej unifikacja kultury jest rozumiana jako **MAKDONALDYZACJA** wszystkich aspektów naszego życia. Makdonaldyzacja to „proces, który powoduje, że zaczynają dominować zasady działania baru szybkich dań¹”. Zasady te to: szybko, niedrogo i przewidywalnie. Globalizacja w wymiarze społeczno-kulturowym jest rezultatem rozwoju masowej turystyki, wzmożonych migracji, komercjalizacji produktów kulturowych oraz rozprzestrzeniania się konsumeryzmu.

Do jej rozwoju przyczyniają się również działania marketingowe międzynarodowych korporacji (marketing globalny) oraz rozwój masowych środków komunikacji.

5. KONCENTRACJA KAPITAŁU, FUZJE

Cechą charakterystyczną w sferze gospodarczej są **zmiany kapitałowe podmiotów rynkowych działających w skali globalnej**. Fuzje dużych firm z różnych krajów lub przejmowanie części udziałów w tych firmach ma na celu współdecydowanie o kierunkach rozwoju, działalności i podziale zysku. Fuzje są praktykowane zwłaszcza w nowoczesnych segmentach rynku, jak telekomunikacja, farmacja, elektronika, energetyka, petrochemia, bankowość.

Przykładem słynnych w ostatnich latach zmian kapitałowych w spółkach było przejęcie Chryslera, borykającego się z problemami finansowymi i technologicznymi, przez Fiata. Obecnie Fiat posiada około 60% udziałów.

Również na polskim rynku dokonywane są znaczące transakcje. **Spójrz na tabelę.**

¹ G. Ritzer, Makdonaldyzacja społeczeństwa, MUZA SA, Warszawa 2009, s. 14.

Globalizacja

Podmiot przejmowany	Kupujący	Sprzedający	Wartość transakcji [mln zł]
Bank BZ WBK + pakiety udziałów w pozostałych spółkach AIB w Polsce (m.in. BZ WBK AM)	Banco Santander (firma hiszpańska)	Allied Irish Banks, p.l.c. (AIB) (firma irlandzka)	16 500
Górnośląski Zakład Energetyczny SA	Tauron Polska Energia SA	Vattenfall AB (firma szwedzka, branża energetyka)	3 600
Żabka Polska SA	Mid Europa Partners (Lontano Investments) (Fundusz private equity – fundusz własności prywatnej. Fundusze tego rodzaju inwestują środki najczęściej w udziały w spółkach, które nie weszły do publicznego obrotu).	Penta Investments (czesko-słowacka grupa inwestycyjna)	1 400

Źródło: Największe przejęcia 2011, <http://www.forbes.pl>.

Wiele podmiotów finansowych ma swoje oddziały w różnych krajach.

Czy znasz takie nazwy, jak: City Group, Albm Allianz? Są to korporacje działające na całym świecie.

Finansowe korporacje	Kraj	Zagraniczne przedsiębiorstwa [liczba]
Citygroup Inc	USA	601
BNP Paribas	Francja	596
Allianz SE	Niemcy	444
Unicredito Italiano Spa	Włochy	829
Axa	Francja	485
Deutsche Bank AG	Niemcy	804

Źródło: A. Zielińska-Głębocka, Współczesna gospodarka światowa, Warszawa 2012, s. 142.

6. Zjawiskiem globalizacyjnym są także **BEZPOŚREDNIE INWESTYCJE ZAGRANICZNE (BIZ)**.

Bezpośrednia inwestycja zagraniczna to międzynarodowy transfer kapitału, którego celem jest utworzenie w innym kraju filii i sprawowanie nad nią kontroli. Inwestycje takie mogą być realizowane albo od podstaw, albo w wyniku przejęcia działających firm. **Do BIZ zalicza się m.in.:** stworzenie filii lub oddziału, stworzenie za granicą callcenter, ośrodka badawczego lub innej formy offshoringu, stworzenie biura sprzedaży.

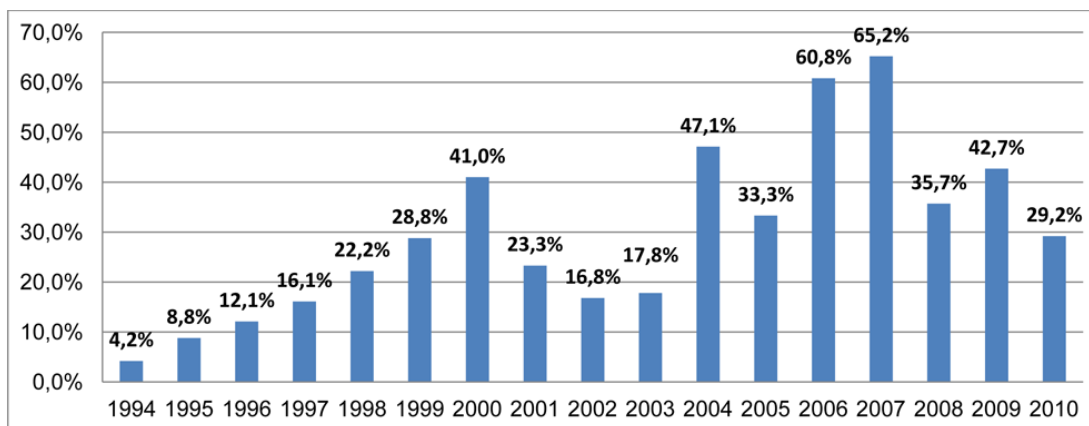
Inwestycje płyną do kraju o niższym poziomie rozwoju gospodarczego. Dla kraju przyjmującego inwestycje jest to możliwość uzupełnienia niedoborów technologii i kapitału. W 2009 roku w Chinach wartość BIZ wynosiła 95 000 mln USD, w Indiach 35 649 mln USD, w Stanach Zjednoczonych 152 892 mln USD. Sytuacja w Polsce jest przedstawiona na rysunku.

W Polsce w 2004 roku zauważyć można prawie trzykrotny wzrost BIZ w porównaniu z rokiem poprzedzającym, co miało związek z wejściem Polski do Unii Europejskiej. Spadek inwestycji w 2008 roku to oznaka kryzysu gospodarczego.

Globalizacja

Rządy sprzyjają napływowi BIZ poprzez tworzenie specjalnych stref ekonomicznych, gdzie obowiązują zwolnienia z niektórych podatków lub podatki te są obniżone.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bilans płatniczy Polski 1994–2010, NBP.

7. Skutki globalizacji trudno jest ocenić. Jesteśmy wewnątrz procesów, które ewoluują.

Wśród korzyści wymienia się najczęściej:

- wyrównywanie cen światowych,
- obniżenie oprocentowania i wyrównanie różnic w ofertach banków krajowych i zagranicznych,
- wzrost płac w krajach o niższym koszcie płac,
- upowszechnienie postępu technicznego i nowych technologii produkcji,
- wzrost jakości wyrobów,
- globalna konkurencja – firmy są zmuszone do zmniejszania kosztów przy zachowaniu relatywnie wysokiej jakości.

Negatywne aspekty globalizacji to:

- powstawanie nierówności społecznych,
- wykupywanie największych i najlepszych (najbardziej rentownych) przedsiębiorstw przez kapitał zagraniczny, co z kolei powoduje dominację na rynku wyrobów światowych marek, sprowadzanie pozostałych w branży przedsiębiorstw krajowych do roli podwykonawców,
- „drenaż mózgów”, czyli przenoszenie się najzdolniejszych ludzi do światowych centrów badawczych zlokalizowanych z reguły w najbogatszych krajach świata, co pociąga za sobą likwidację własnych krajowych ośrodków badawczych; może to skutkować uzależnieniem technologicznym i technicznym, a w dłuższym okresie wzrostem importochłonności w krajach biedniejszych,
- lokalizacja produkcji wyrobów o mniejszym stopniu przetworzenia i większej szkodliwości dla środowiska naturalnego w krajach mniej rozwiniętych,
- zagrożenie utraty tożsamości narodowej (amerykanizacja, makdonaldyzacja i kultury),
- zagrożenie kryzysami globalnymi na skutek powiązania rynków.

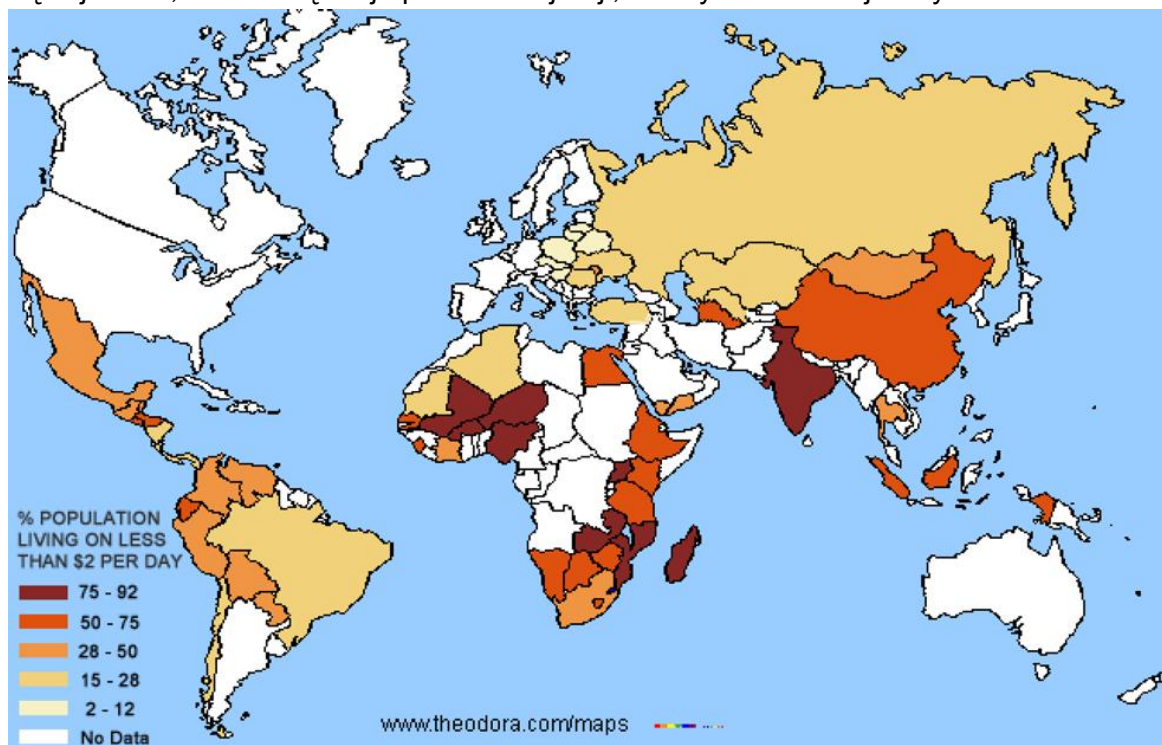

8. KOSZTY GLOBALIZACJI

Globalizacji towarzyszą niekorzystne zjawiska.

Środowisko naturalne: produkcja przenoszona jest do regionów świata o niższych standardach ekologicznych, aby zminimalizować koszty.

Ubożenie ludności: wzrasta rozwarstwienie między firmami, państwami i warstwami ludności (biedni biednieją, a bogaci stają się jeszcze bogatsi). Do krajów, w których dochody ludności są najniższe, zalicza się kraje południowej Azji, Ameryki Łacińskiej i Afryki.

Źródło: <http://theboldcorsicanflame.wordpress.com/2010/09/20/in-un-meeting-world-leaders-to-discuss-global-poverty-fight-by-the-cnn-wire-staff/>.

9. Podsumowanie

Warto zapamiętać, że współczesna globalizacja charakteryzuje się następującymi cechami:

- rosnącą mobilnością kapitału i dóbr,
- nieustannym rozwojem międzynarodowych obrotów kapitałowych,
- powstaniem i rozwojem korporacji transnarodowych,
- rozprzestrzenieniem się innowacji,
- tworzeniem światowego systemu informacyjnego (Internetu),
- rozwojem sieci światowego systemu transportowego,
- liberalizacją wielu sfer działalności,
- postępem prywatyzacji i deregulacji sektorów gospodarki, które stanowiły własność państwa.

Cechy te oddziałują w największym stopniu na konkurencyjność gospodarek krajów wysokorozwiniętych lub rozwijających się, w mniejszym krajów ubogich. W następnych latach globalizacja nadal będzie wyznacznikiem rozwoju ekonomicznego wszystkich państw.

Globalizacja

Globalizacja dotyczy także sfery kultury i związana jest na przykład z amerykanizacją. Wzory kulturowe są czerpane głównie z USA. Filmy Hollywood, styl jeans, macdonaldyzacja, amerykańskie style w muzyce, rozszerzanie się znajomości języka angielskiego – to tylko niektóre przykłady tego procesu.

Dostęp do mediów i komunikacja dają możliwość kontaktu z całym światem, który obecnie nazywany jest **globalną wioską**.

Powstaje społeczeństwo określane mianem ***homo sapiens globalis***. Jakimi cechami powinniśmy się wykazać, żeby sobie poradzić? Między innymi:

- wiedzą,
- znajomością języka obcego,
- umiejętnością obserwacji globalnego rynku pracy przy podejmowaniu decyzji zawodowych,
- elastycznością, czyli gotowością do uczenia się nowych rzeczy i zmiany miejsca pracy.

10. Literatura

1. S. Miklaszewski, E. Molendowski, Gospodarka światowa w warunkach globalizacji i regionalizacji rynków, Difin, Warszawa.
2. E. Oziewicz, Przemiany we współczesnej gospodarce światowej, PWE, Warszawa.
3. W. Morawski, Konfiguracje globalne. Struktury, agencje, instytucje, WN PWN, Warszawa.
4. E. Polak, Globalizacja a zróżnicowanie społeczno-ekonomiczne, Difin, Warszawa.